

ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТКОМ
И НЕДЕЉОМ

ЦЕНА
ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИН.
ИЛИ 1 КРУНА

ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ
СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ И
ИНОСТРАНСТВУ

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Претплату треба слати
Стеви М. Веселиновићу
проф. богословије

НЕПЛАТЕНА ПИСМА НЕ
ПРИМАЈУ СЕ

РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У МАЂЕДОНСКОЈ УЛИЦИ
БР. 6

БЕСПЛАТАН БРОЈ

УРЕДНИК: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ

БЕСПЛАТАН БРОЈ

„ЗВЕЗДИЦЕ“

Хај! полети сјајна „Звезда“
Небом високим,
На посветли браћи мојој
Светом широким!

Не плаши се, мила „Звезда“,
Густи тавине!
Не стани... не малакши
Са те даљине!

А на путу братска ће те
Рука водити;
Она ће ти показати
Куд ћеш бродити.

Крени тамо где су оне
Цветне дубраве,
Где нам јоште у туђини
Браћа бораве.

Где по су се негда бурне
Несме хориле;
Где по су се негда речи
Дружбе абориале.

Тамо расни своје зраке,
Нек се блистају;
Тамо сини браћи мојој,
Нек се надају.

Јави браћи скори освет
Зоре румене,
И однеси топли поздрав
Браће рођене!

А кад гране јарко сунце
Нашим надама,
Ти ћеш бити Преодница
Међу звездама!...

Хај! полети сјајна „Звезда“
Небом високим,
На посветли браћи мојој
Светом широким!...

5 септем. 1898

ДРАГОМИР БРЗАК

СРДАР И ВЛАДИКА

— ИСТОРИЈСКА ЦРТИЦА —

I

Баш сунце на смирају, а у манастир Годовик
допаде човек у голој води.

— Где је игуман? — упита момка манастир-
ског што нешто бараташе по дворишту.

— Ту је, у конаку.

Таман он на врата, а игуман преда њ.

— Ти си, Симо?

— Ја, оче игумане. Благослови! — рече Сима
и скинувши капу приђе му руди.

— Које добро? Што си се тако ужурбао?

— Дошао сам, оче игумане, послао ме поп
Јован да ти јавим да сутра долази владика.

Игуман пребледе.

— Шта рече, болан?!

— Долази, Бога ми, баш право теби. Оста тамо

код нас: помамио се па само узмахује оним пустим
топузом и бије где кога стигне!... Сад — јавио сам
ти, па чини шта знаш.

Игуман позва момка и рече му да Сими даду
што год да се заложу; а он се суморан и збуњен
врати у ћелију.

Јадни игуман Мирон! Беше то добар старац,
блага лица, сув и слабуњав. Провео је век молећи
се Богу и праштајући. Мрава никад увредио није,
а сад му ето — долази владика!

Па што се он тако бојао походе владичине?

Е то је баш оно, што владика не беше обичан
владика, него необичан, много необичан. Не имаде
владика Антим ни срца ни душе. Рођењем Грк; тамо
у патријаршији кунио владичански чин и место, што
га је свакојак окуно стало; па кад је дошао за
владика у Србију, сматрао је да је право да „из-
вади“ штету. И први његов корак у епископију
био је страхан. Носио је собом топуз и конопац те
је везивао и тукао свештенике, а нарочито калу-
ђере, тражећи и изнуђавајући све што би му душа
зажелела. Пустошио је као харामीја куд је год
прошао.

Зато се стари игуман Мирон бојао владике
Антима!

Затворио се старина у ћелију па премишља
мисли свакојаке. Седа глава његова доживела је
свакојаких чуда, али то су радили некрштени људи,
и он се мирно, знао је да су некрштени; али ово
чини крштен човек, па још освећена глава.

И створи му се страшна слика пред очима. Он
је већ гледао владика у манастиру како сева жмир-
кавим очима, како узмахује тешким топузом и броји
њиме стара ребра његова; осећао је како га бриде
везе од конопаца и тешке болове у ребриг... ..

Наједанпут се трже, сену му нешто кроз главу,
па истрча на доклат те дозва момка.

— Је ли још ту Симо?

— Ту је, оче игумане.

— Одмара ли се?

— Спрема се да одлази.

— Зовни га нека дође овамо.

Па се врати у ћелију, метну наочаре и седе
писати.

Сима уђе у ћелију.

30-XII-1898
Бр. инвентара
31371

— Симо, сине! Ову књигу однеси срдару Јовану и кажи му да сам га Богом братимио да се не оглуши.

— Хоћу, оче!

— Е сад, синак, пођи с Богом и поздрави срдаря, а пош Јовану кажи да му ту љубав нећу никад заборавити!

II

О вечери беше известно игуман Мирон своје калуђере о доласку владичину. Све то беше премрло од страха; никоме не паде вечера на ум, а о сну и да не говоримо.

Зора их све дочека на погама. Сви се уерано молише Богу да их спасе беде невидовне. Није се ту више разговарало; сваки се повлачно у се и мислио своје мисли. И што је дан више освајао, беху све нестрљивији. Помирше се с мишљу о доласку владичину.

— На што не долази једанпут? — рече отац Јоани.

— Право велиш! — рече Владимир. — Уби ме ово ишчекивање!

— А топуз? А конопац? — упита игуман.

— Нека чини шта хоће! — рече Јосип. — Ја ћу трпети док могу; а кад пређе дара меру — онда нека Бог опрости!

— Ти, оче Јосипе, хоћеш опет своје старо! — прекореваше га игуман. — Ти мислиш да је то Турчин па да се на њ избрцујеш и да се гунаш с њим! Владика је то!

— Боже опрости, ако је и владика! Ја њега не дирам, нека и он од мене буде миран!

Али подне прође, а владике још нема. Игуман рече да иду сести за трпезу.

Таман уполовачили ручак, док се игуману отеше очи у дворште. Владика већ беше ту. С њим пуно некаквих оружаних људи што су га пратили. Баца и послуга манастирска истрчаше пред њих, а он нареди својој пратњи да своје коње прздаду ђацима и момцима да их „водају“, а сам узе топуз и конопац, па се упути у ковак.

— Ста је? Зар нема никог зивог у овој гробници? Где сте, шци једни?

Игуман Мирон с калуђерима изјурн преда њ.

— А!... ту си! — викну владика.

— Опрости, свети владико!...

— Пути! Пути, шцу матори! — дрекну владика својим крептавим гласом и ухвати га за браду.

Старина саже главу црвен од стида; Јосипу заиграше мишице и задрхта од некога дерта.

— Ста радите ту, а? Крадете ове православне християне, лопови једни! Сад цу ја вама показати!

— Опрости, свети владико — рече старац — ми нити крадемо ни отимамо. Што ко милује, он и да овом дому Божјем! А, бога ми, ми и радимо...

— Лазес! Лазес, шцето! — цикну владика и ужагри својим сјајним очицама. — А ста си донео свом владници? Ни трунке брасна, ни јабуке ми ниес донео! Него си сам лопов! Крадес све себи!

Па опет пође да га за браду ухвати.

Игуман одби својом његову руку.

— Одбиј се, сило, од мене! Ако си и владика, па то немаш права!

И старац беше од све збиље готов да се бије.

— Ја цу те обријати!

— То можеш, у праву си; али чупати не смеш!

— Па да видимо! — рече владика и стаде дрешити конопац да свеже старца.

У тај мах припуцаше пушке и направи се читава граја у дворшту. Владика застаде; и топуз и конопац испадеше му из руку. Погледа у дворште и виде како манастирска послуга пусти коње његових пратилаца а његови пратиоци „водају“ некакве туђе коње.

— Ста је то? — рече преплашено владика, па се заби у један кут трпезаријски и стаде дрштати.

Нико му не одговори ни речи; а оздо на степеницама загреме гласина:

— Па где је тај отац Мирон?

— Ту је, срдаре — одговорише му.

Зачуше се кораца на степеницама.

III

У одају ступи човек средњег стаса, пун, прне масти, космат; велико црно око његово заустави се на игуману. Скиде капу и приђе му руди.

— Благослови, оче!

— Бог те благословио, срдаре!

Мишић се поздрави и с оном двојцом калуђера, па му се онда поглед заустави на владници.

— А каква ти је ово калуђерштина, оче? — упита он игумана.

— Владика, срдаре.

— Владика?... А... то је овај нови што глоби људе! Је л то?

Владика поче душа остављати.

— Не знам да глоби — рече игуман — али знам да је владика.

— Ја, ја!... Попови сте па се браните! Али ја знам да је глобација.

Па се окрете и угледа топуз и конопац.

— А чије је ово? — упита.

Владика не рече ни речи, а игуман се ушеретио, па ћути.

— Чије је ово? — загреме он љутито.

— М-м-моје! — дршћући рече владика.

— А шта ти је ово?

— Т-т-тоназ — муцао је владика осећајући да му се крв леди.

— А што ће ти ово?

— Т-т-тако... носим...

— Зар је ово твој крет?!

Владика не умеде речи одговорити.

— Одговарај, море! Или мислиш да ја не знам да ти овим чудом бијеш попове и калуђере, те плачкеш цркве и манастире! А?... Па ту ти је и конопац! Добро је што си бар све собом понео, па да и ти осетиш како је ономе кога вежу и туку! Да ти бар покажем како Мишић благосиља!

Па узевши конопац пође владици. Овај са свим изгуби свест и скљока се у ћошак.

У тај мах приуцаше опет пушке. Срдар се трже и викну:

— Шта је то?

Допаде један од његових момака и викну радосно:

— Срдаре! Доведоше „Љуту“!

— Не може бити?

— Ево је у дворшћу.

Срдар остави владику, па сиђе у дворшће, да види „Љуту“.

Геше то ждребац вран, без белеге. Двојица га држе пред конаком, а он дигао главу па раширио ноздрве — песница би стала.

„Љута“ је био својина неког Турчина. Толико се пута нагонио Мићић да га купи, али Турчин не даде. Пошто Турчин умре, Мићић затражи од његове удовице, да га прода, али ни ова не хте продати. Он се онда реши да га отме. И, ето, његови га људи доведоше манастиру.

Весео срдар пљескаше коња по врату и сапима; нареди, да се момцима да, да пију, па се врати да и сам коју попије.

Владику не пађоше у трпезарији. Он се користио том забуном и умакао. Оставио је и топуз и конопац.

— Шта је с владиком, оче игумане?

Обиђоше целу зграду: ни владике ни његових пратилаца.

— Тај ти више неће доћи! Видиш и ово је заборавао! — рече Мићић показујући топуз и конопац!

И Мићић је имао право: владика не дође више никад у Годовик. А причају, да више није ни сишло над свештеницима и калуђерима.

Јанко М. Веселиновић.

◆◆◆◆◆

ЦИГАНСКА ФИЛОЗОФИЈА

Ралф Ворге.

Син и отац с ценовима празним
Споре, зборе о стварима разним
„Што су оче, црви, бубе дане!“
— Да се њима животине хране!
„А зашт оне!“ — Да од њихне коже
Човек живи и хранит се може.
„А што човек?... Је ли све због људи?“
Цигли поглед у даљину блуди
— Од свију је човек увек први —
За то створен, да га једу црви!

◆◆◆◆◆

ПАМЕТНА ЖЕНА

— Rudyard Kipling —

После венчања обично наступа реакција, негде силнија, а негде блажа. Али појављује се свуда — пре или после; ње мора бити, и после ње остатак живота протиче мирније.

Код супружника Бремил наступила је та реакција тек у трећој години после свадбе. Ма како судили о Бремилу — он је био диван муж све догле, док му није умрло дете и жена му се увела у црнину, те стала дан и ноћ своје јединче оплакивати. Дужност му је била да је теши! Мени се чини, да је он то и чинио. Али, што ју је он више тешио, госпођа Бремил је све више плакала а њен муж услед тога постајао све зловољнији. Обома је било потребно какво средство за ојачање, па су га и добили. Данас се госпођа Бремил, дакако, може смејати кад се тога сети; али онда ствар богме није изгледала ни мало смешна.

Сад видимо како се на хоризонту појављује госпођа Хоксбе, а где је она, ту је и зло близу. У Спмили је зваху „тица злослутница“, и то је име, као што сам и сам искусио, петероструко заслужила. Беше то мало, смеђе, витко, сувољаво створење, крупних, живахних љубицастих очију, и најпријатнијег држања у опхођењу. Требало ју је само у женском друштву споменути, па да се све до једне даме намрште. Била је паметна, духовита, бриљирала је свестичала се увек као прва. Али је била и пуна ђавола и пакости. Па и поред тога могла је да према својим сестрама буде врло пријатна.

После детиње смрти и домаћих непријатности, које су за тим наступиле, окрену Бремил леђа свом дому, и госпођа Хоксбе га привуче к себи. Она свог заробљеница није крила. Јавно га је анектовала и гледала је, да то свет види. Он је с њом излазио на коњу, шетао, правно излете, док се већ свет није почео мрштити и гувјати. „Скандал!“ Госпођа Бремил седела је код куће и гледала наричући у детиње хаљинице и празну колевку. Ни о чем другом није ни мислила но о свом новојном малишану. Али добре, навлоњене јој пријатељице, на послетку јој објаснише ситуацију. Госпођа Бремил саслушала их је мирно и захвалила им за њихну пријатељску услугу. Она не беше тако паметна, као госпођа Хоксбе, али није била будаласта. Она размишљаше сама у себи, шта да чини и не говораше мужу ни речи о оном, што је чула. То је вредно да се спомене! Такве ствари не утичу новољно на мужа.

Кад би Бремил био код куће, а то беше редак случај, био би нежнији но обично, а то га је издавало. Те нежности беху усилшене; он је тиме хтео с једне стране да своју савест умери, а с друге да госпођу Бремил обмане.

Једнога дана добише господин и госпођа Бремил од лорда и лади Литон позивницу за 26 јуни, у девет и по у Петерхоф. Играчка у левом приземном крилу.

— Ја не могу ни, рече госпођа, тако брзо после смрти милог Флорија... Али ти треба да идиш, Томо!

Она је то казала, како је и мислила; а он је додао, да ће тамо отићи, да се само каже, да је био. Тиме је он казао оно, што ни сам не верује, и то је његова жена добро знала. Она је слутила — а женска слутиња је више пута поузданија него човекова извесност — да је он још унапред наунио, да тамо оде с госпођом Хоксбе. Она седе и поче размишљати; и резултат њеног размишљања био је, да сећање на умрло дете много мање вреди но жив муж. Она је скројила један план, за извођење којег је хтела све да стави на коцку. Тек сад увидела је, да темељно познаје свог мужа и тиме је хтела да се користи.

— Томо, рече му она згодном приликом, ја ћу 26 ру-

чати код Лангмора. Према томе ти би добро учинио, кад би ручао у клубу.

Бремилу је тај женин захтев врло добро дошао, јер је иначе хтео да руча код госпође Хоксбе. И ма да је за то својој жени дуговао захвалност, ипак је осећао неки притисак, а то је врло лековито.

Бремил изиде у пет сахата из своје куће. У пет и по стиже из помодне радње за госпођу Бремил један велики сандук, превучен кожом. Она беше женска, која је умела да се обуче, и није узалудно провела недељу дана у премеравању и дотеривању те хаљине. Беше то величанствене костим — прина. Ја то не могу описати, али то беше, у кратко речено, оно, што вештаци у кројењу називају „ремек дело кројачко“, ствар, која магички привлачи погледе на себе и крв нам у жилама ускошава. Кад се погледала у огледалу, видела је да још никад у животу није била лепша. Била је витка плавуша, те јој је прина дивно доликовала.

После ручка код Лангмора одвезе се она — мало по-доцкан — на игрању, где Бремил затече с госпођом Хоксбе руку под руку. Она порумене; али кад је у скоро мушки опколише, молећи је за игру, изгледала је величанствено, она се ангажовала за све игре, осем трију, које у свом програму није обележила. Госпођа Хоксбе погледала је и знала, да између њих влада рат, прави рат. Она јурну слено у борбу, и већ се дрзну да Бремилу рекне нешто, што је овоме било одвратно. При том му се његова жена учини љубкија него икада. Он је гледаше с врата и посматраше је, кад корача између друштва; и што ју је год више гледао, долазио је у све већу забуну. Чисто му се чинило невероватно, да је то она жена с исплаканим, црвеним очима и црном јутарњом хаљином која за време до ручка непрестано плаче. Госпођа Хоксбе чинила је све могуће, да га задржи поред себе. Али јој то није испало за руком. Он оде к својој жени и замоли је за једну игру.

— Жао ми је, дошли сте сувише доцкан, господине Бремиле! рече она и жмирну очима.

Он ју је искрено молио, и она пристаде да с њим одигра неки валцер. Срећом ни он за ту игру не беше никога ангажовао. Они играху и кроз дворницу је пролазио тих шанат. Бремил је знао, да његова жена игра, али да зна тако савршено играти, то му досле беше непознато. Кад је валцер био довршен, молио ју је за други.

Госпођа Бремил одговори му: „Покажи ми свој програм, драги мој!“ Он јој га збуњено пружи, као што ђак учитељу пружа парче хлеба, које је кришом јео. Она спазе поред игре „Х“, и не рече ништа, али с презривим осмехом прецрта то „Х“ и метну своје име. За тим му предаде програм и претећи му претом рече: „О, долачно једна!“

Госпођа Хоксбе чула је то и знала, да је њој одзвонило. Бремил је с благодарношћу примио седму и девету игру. Прву одиграше, а за време друге седели су у прозору. Шта је он ту говорио и шта је она чинила, није се тицало никога.

Кад је музика „Roastbeef von Old England“ објавила, отидоше обоје на веранду. За тим Бремил остаде ту а жена му отиде у гардеробу.

Госпођа Хоксбе приђе му и рече: „Ја мислим, да ћете ме водити у тризарију, господине Бремиле?“

Бремил поцрвене и погледа је збуњено.

— Тхе... Хм! — Ја идем са женом кући, овде је један мали неспоразум.

Госпођа Бремил изиде из гардеробе увијена у бели огртач. И супружници се удалише.

Госпођа Хоксбе окрену се к мени — изгледала је уморна и нерасположена — и рече:

— Верујте Богу, и најлуђа жена може најпааметнијим човеком владати. Али то мора бити врло паметна жена, која с будаластим човеком хоће да влада.

За тим уђосмо у тризарију.

М. Д.

ДОКТОРСКЕ ДОКОЛИЦЕ

ХИГИЈЕНА КОСЕ

Огромна важност што је има коса у лепоти лица, побудила ме је да напишем ово неколико редака, који ће, надам се, бити од користи нашим леним читаоцима, јер ће у њима наћи поуке како се чува и негује коса, тај драгоцен природни украс женске главе.

Прва заповест хигијене гласи, да кожа на добањи мора бити потпуно чиста. Познато је да кожа на добањи, као и по осталим деловима тела, лучи зној и маст, сем тога кожа на добањи непрестано се перута и пуни косу том перути. Ако се глава редовно не чисти од те нечистоће, коса почиње просто трулити, корен јој стане слабити, и услед тога настаје ћелавост. Да би се стало на пут томе злу, треба косу сваки дан чешљати *ретким* чешљем, а то је добро још и с те стране, што се коса размрсује, даје јој се правац и проветрава се. Густ чешаљ боље је ређе, у већим размацима времена, употребљавати, чешљати њиме косу полако и то тек онда, пошто му се начинио пут *ретким* чешљем. Никако нисмо за то да се коса сувише често пере јер, осем што она тиме губи своју маст, још мења и свој физички карактер, када се и сува је; честим свакодневним прањем косе ускошава се ћелавост. Никако не треба чешљати косу сувише тврдим или истрошеним четкама, јер се на тај начин коса крда, а тако исто непаметно је коврчати косу тако званом „кодмајзима“ за то да би се задовољили каприси моде. Тим практиковањем, као што вели Базен, коса губи своју природну гинкост. Резултат коврчања косе угрејаним гвожђем тај је, што се коса крда, губи свој сјај и изгледа као вештачка. Ако је коса сувише сува, добра су уобичајена уља и масти, а Мантегаца за то топло препоручује уље од слатког бадема и једну помаду, која је састављена из два дела „шпармацета“ и три бадемовог уља; ако би пак коса услед великог лучења њене масти била и сувише масна, треба је прати дестилисаном (пречишћеном водом, као што је чиста кишница) кад се у њу капе 8—10 капи амонијака, или просто сапуницом.

*

У току векова фризура је имала безброј измена, и одиста треба одати хвалу нашем добром укусу, госпође и госпођице, што сте најграциознијом простотом у чешљању срушиле оне комедје старих времена.

Данас више нема оних накардних фризура што имају облик срца кроз које пролази стрела, као што су имале бичај да носе римске патриције; нема више оних мону-

менталних барока што их један Леонар прављаше на глави француске краљице, нема више фризура у облику комете, лептира, лађе; данас триумфује простота старе грчке фризури, која је тако класична и симпатично уметничка. У том послу, који је тако важна женска тоалета, не треба заборавити да коса „и ако је неосетљива за бол, ипак није ствар без живота; и њој треба ваздуха и светлости, те је не треба гужвати, кидати, хапсити је између плетеница које је стежу.“ (Базен).

Ноћу, биће добро, да се сиротици коси даде слобода, да се расплете; осим тога је наметно да се чешће мења место раздељку, јер у противном случају, као што вели Мантегаца, мала и уска стазица може постати ружан и широк друм.

Кад се коса згусне, њена природна маст, која јој даје боју, не може да је маже, за тим дође јаче преламаче светлости: коса поседи. С каквом тугом многи пропрате прве седе длаке! Није добро чупати те длаке, јер иза њих порасту друге, које су више беле.

Не зна се шта је прави узрок да коса седи. Млади свет не треба да се плаши седе косе, и кад је добије, ни по што нека је не боји. Оставите бојење старцима, који косу боје црном бојом, а лице им је пуно бора. Мисли се да велики страх и патње могу учинити да коса пре времена оседи; у том погледу се ништа поуздано не зна.

*

Други јад човечији је, ђелављење. Оно може имати за узрок какву болест и онда се можемо још надати да ће се коса добити, али кад коса опадне ненадно, без узрока, онда се треба помприти с тешким и болним губитком. Али ипак добра хигијена може да спречи или бар да за неко време одгоди ђелављење, нарочито кад је тај случај код млада света. Треба увек имати на уму, да је нечистоћа главе, сувише гужвање и трљање косе, мазање косе којекаквим помадама најчешћи узрок ђелавости. Све лекарије, које се препоручују на четвртим странама листова да могу нешто помоћи ђелавости и изазвати растење косе, гола су лаж.

*

У првим месецима мало дете не треба подвргавати ни чешљу ни четки; доста је овда овда проћи му главицу сунђером млаке воде, с тога да се очисти нечистоћа. Велика је заблуда, управо проста предрасуда, што неки чешће шишају децу да им бајаги коса боље порасте; то се не објашњава ничим и ја сам мишљења с Казеновом и Базеном, да је најбоља она коса коју маказе нису никад ни дотакле. И за косу има највећа граница растења коју она не може прећи. Према томе често шишање није ни од какве користи, осем што бедног пацијента унакажава у естетичком погледу. Више хигијену, а мање маказе! Ето закључка.

КЊИЖЕВНОСТ

БОЈ НА ПОЖАРЕВЦУ. Драма у пет чинова. Написао Јован Несторовић и Љуб. П. Ђирић. Мала осмина. Стр. 69. Цена ?

Књига, која је сад пред нама, није безначајна. Појава њена карактеристична је. Она имаде у себи нечега што у многому обележава наше доба у опште. А кад кажем: наше доба, није се добро надати.

Како је много што шта у нашем јавном животу прошло, то сви знамо. Да указујем претом немам потребе. Обазрите се само око себе и видећете... Једино је била остала чиста и неокаљана наша скромна оригинална литература. Њу нико није ценно, нити се на њу освртао, па се нико није нашао ни да је вређа. Било их је и званих и незваних радника на њој, али су се сви предавали послу са више или мање искренности. За људе од рачуна у њој није било места. Није се рентирала практична употреба са њом. Или, можда, и они, који су трговали са свим и свачим, нису имали срца да и овај скромни кутак узмуте својом себичношћу. Кажу, да неки пут и грешник има осећаја и граница... Али се о свему томе сад може говорити као о прошлости. И литература је узета у рачун. Угледах и једну нечастиву стону.

Дело, које је пред нама, није створила љубав према литератури. Њега је диктовао рачун. Имао да се у Пожаревцу открије споменик Кнеза Милоша, света ће бити доста, па ту се већ да и пазарити. Сви знамо да је ваљар жива згода за трговца, па тако и овде. Галантеристе су спремали своју робу, бакали своју, симидије своју, а њих двојица нађоше да и драма може што заслужити. И седоше и написаше ово дело... Рећи ће ко: Па то је лепо, што су се људи сетили да Кнеза Милоша том приликом пред народ и овако изнесу и да освеже успомену на његове заслуге! Да, лепо је, али шта се и како се то онда нише; и ко и са каквом спремом нише? Није доста да ма ко и ма шта стави на артију па да се после користи даном приликом и пазарује; јер онда ја имам права.

Пре свега изјављујем да ово дело није драма. Ево шта му је сиже. Дошао Милош Обреновић војвода руднички у Сопот; живоздравно се са осталим војводама; ударио на Турке у Пожаревцу и победио их. Кажу писци, да можда свега тога не би ни било да Јосим Анадолија није тамо некога убио, и поансно неке фурунције и касане пожаревачке. (стр. 10.) „Боже опрости, ко о изборима кметова... Ето и то је драма... Ви мислите: ако није драма, може бити да је што из драмске фамилије. Оно и ја видим нека „лица“, али ја ипак велим да ни тако не знам шта је; а кад не знам ја, не знате ви, а не знају ни писци, онда шта је? Или, да будем одређен. Ово дело није ни драма, ни друго ма шта из онсега драмске литературе. Оно чак није ни оно, што у драмском облику напише какав гимназиста, јер овај искрено погушава да напише нешто, што треба да буде драма, а ови писци писали су само да напишу оно, што ће се као представљати и платити.

Него, ако вас занима, хајде да изближе расмотримо ово дело. Расматраћемо по чинovima. У првом чину седе Добрњац и Абдулић, па као оно пензионари у „Талпари“ у Крагујевцу разговарају о времену. „Киша је; није!“ Добрњац прво прича: како је окисао до коже; а кад после, а оно, хвала Богу, није. Абдулић тврди: да је киша још јуче стала. (Стр. 9.) Еле, тако ко људи разговарају, а долази Радоје Касидолац, викне „Помаже Бог!“, поздраве се и јави им да долази господар Милош. И Милош дође, и по трећи пут ми и од њега чујемо да је имао сукоб са турском коњицом. Прво је причао Радоје, а после Абдулић. Завеса пада. Између осталог нарочито ми се овде допало, што поп Панта из Црљенца прича: како су — он и његови људи — гледали овај сукоб са једне косе, али нису знали ко је по-

бедио. Молим, гледали. Да не знам да је и то био народни вођа, ја бих мислио да је дописник „Тајмса“.

Други чин је већ занимљивији. Златија, Туркиња, залубила се у Радоја Каендолца. Како је почела ја сам помислио, да је она преобучена чланца каквог неозбиљног „путујућег“ позоришта, све: „руко сејо моја, ти ме нећеш одати“, а кад оно, није. Залубила се та до безумља. А знате кад? Радоје дотерао њеном оцу кола дрва, па их скида и прти јадник облице и пуца му кичма под теретом, а она га угледа. Замислите, какав тренутак. То ће бити један од часова кад душа души говори... Верујте ми не шалим се. Златија прича да је тако било. Кад га је угледала — све свршено. „Најпре ју је изненадило онако слободно и лако кретање у једног рајетина“ (да није, почем Златија била у вршачком кластеру, кад се разуме у кретањима) а после „и дању и ноћу његово јој је лице пред очима“... Преко Зулејке, своје сестре, сазна за ту љубав Ибрахим, отац Златијин. Поражен је, вишне „ах!“ и седне на земљу (стр. 28.) а за тим зграби грешну Златију па и њу тресе о земљу. Златија падне у несвест, а Ибрахим се покаје што је тако уредио и прима се да јој тражи проводацију... Занимљиво је што Ибрахим тврди: „Да ђаурски сој можеш сећи, пећи и на колац ударати, а он се дина свога одрећи неће“; као да нису многи од ђаура мењали дин као партиску карту.

У трећем чину Радоје стражари. Није га страх од Турака, али се јунак плаши од вештица. Да нисмо чули од Златије како он прти дрва и да не знамо да је бар сто пута омркнуо у планини, још би помислили да то писци озбиљно говоре. Он о вештицама, а Зулејка пред њега. Моли га да се потурчи. Он неће. У том, ето, и Златије. Али она је са свим других назора о вери. Она неће да он мења веру, „неће да га види осрамоћена“, (то Туркиња говори) већ га моли да остане где је, а „она ће се вратити у свој дом и хранити се својим јадима.“ За тим обе одлазе, а долази Милош са још неким, и кад му Радоје исприча шта је било, Милош призна „да је женска љубав најслађа понуда јувачка“ (стр. 42) и прима се да му буде проводација.

Четврти је чин битва и пуцњава: а у петом се чину селе из Пожаревца побеђени Турци. Милош их причека, опрости се са Тахир-агом, њиховим заповедником, очита Анадолији једну горонадну молитву и хтедне да отме Златију. Али то спречи њен отац Ибрахим. Он узвикне: „Нек умре, али неће бити ђаурка!“ и прободне је... Па да, каква би то драма била да неко од виђенијих лица не погине. И тако се драма сврши.

Да сумирам. Ова драма нити има свога носоца, нити има каквих карактера. Ту су две групе људи, Срби и Турци, и у свакој групи мењајте лицима имена како хоћете, неће се осетити. Милош је као и Абдулић, Абдулић као и Добрњац; Муја је што и Мехо, а Мехо што и Ибрахим. Посматрали по групама сви једно исто мисле, говоре, раде... Епизода о љубави Златијиној нема никакве везе са драмом. Она је додата само да се шарени. Изоставите је и неће се познати. Радња је у опште врло слаба. Где нема живота, нема ни радње... О психолошкој студији појединих лица немам шта ни да кажем. Сва су лица марионете. Архитектура ове драме равна је архитектури какве дашчаре. Оно, што појезију чини појезијом: трони и фигуре, изостали су. Упоређење руже са младошћу (стр. 20.) и не

узимам у обзир. Такво упоређење старо је као и вечност. Стил је без икаквог полета. Изузимајући неколико новинарских фраза, свуда бије нека мемљива студен. Монолози су празни или бесмислени, а дијалози обични и досадни. „Добро вече“ и „Боже дај“ чује се понавнише....

Али сем овога, ово дело има и других тешких погрешака. На неке сам указао узгредно у разматрању, али ћу извести још неке. Несмислено је, што војвода Милош пушта у слободу зликовца (тако веле писци) Анадолију, а отима невину Златију, коју је такође на веру примио. Ту је Милошев историски такт претрпео клевету... Непотпуно је, што није бар приближно очигледно мотивисано за што су се Срби дигли на оружје. До душе, ми то сви иначе знамо, али се писци нису смели на то обазирати, јер ако и један моменат заборавимо на бездушности некадање турске управе, онда ће нам устаници изгледати нешто друго, а не борци за слободу. Сами узвизи о зулуму и тиранији нису никакав мотив... И најпосле, четврти чин, где је борба, тако је наивно изражен, да нам по свему, а нарочито по оним усклицима и вицецима, изгледа — да се деца играју „ајдука“....

Случај је донео да сам и представу овог дела гледао. Учињено је све само да се спасе. Разумите све, а то је пуцњава. Пуцало се као у правој борби. Али узалуд. И ја искрено жалим што је похарчена толика муниција. Ах, господо писци, муниција не може да замени фантазију.

30. августа 1898. г.

Милорад Ј. Митровић.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Срећа у браку. (Савети човека, који живи 30 година у срећном браку). 1. Ко се жени, мора знати, да женидба, као и свако удруживање, захтева жртава од појединаца, да дакле човек мора жртвовати много својих навика, жеља и потреба и то не један пут, већ увек и без изузетка. Муж, који мисли, да тиме, што се оженио, жена постаје његов роб, који мора све трпети, будала је, која својој жени живот огорчава, а тиме наравно и себи, јер и ако су то више пута само маленкости, ипак су несносне. Муж, који је мали кућни тиранин спрема себи постељу од трња, на којој ће он најнесносније снавати. — 2. Немој се никада опити ни у туђој кући ни код куће; нисмој допустити, да се у кући код тебе ко опитије. Срамотни призори нијанства убијају за увек сваку илузију и понижују жену, која се на такве призоре мора научити. — 3. Не зови у кућу никакве честе посете од пријатеља. Не покажи се никад љубоморан, али упамти, да вас је сам Бог научио да се у молитви молимо: „и не введи нас во искушеније“. Истог се начела придржавај и ти лично: нека ти жена буде најбољи пријатељ. Не дај жени, да много похађа друге госпође, нити да прима женских посета, и она нека се научи на то, да јој је муж најбољи пријатељ на свету, па да с њим може о свему говорити боље него и с ким другим. Књиге треба да и теби и жени замене сувишно дружење с другима. Јавне забаве, играње и т. д. нису за жељене људе; веселе у кући најбоља је забава. — 4. Кад се ради чега озловољити, прогутај наглу реч. Кад твоја жена види, да се ти знаш савладати, и она ће позити на свој језик. Сва брига

једног и другог мора бити у томе, да се једно другом увек гледа допадати, не само из почетка, већ што даље то више. Увек гледај наћи коју лону, пријатну реч признања за сваку маленкост. Твоја срећа много зависи од тога, да увек будеш пријатан. Жене су кад и кад нервозне, узрујане: мирна, устрајна пријатност најбоље их умири. Жене остају увек по мало дегнијасте, за то с њима човек мора поступати као добар, благ учитељ: онда ће бити срећни и жена и муж. — 5. Држи новце у својој руци, али не буди тврдица према жени, већ с њом увек искрено и отворено прегледај стање својих прихода и расхода, које ваља да увек тачно бележиш. Онда ћеш добро на крај излазити, на поред тога увек са женом у слози бити. Гледајте, да ни једне године не потрошите сав свој приход; макар било 50 динара сваке године уштеђено, добро је. — 6. Немојте узимати прескуп стан. Стан је мерило за све друге издатке. Највише једна петина целог прихода сме ићи на стан. Онај, који може тако удесити, да само једну десетину троши на стан, тај је сигуран, да ће што од прихода моћи да приштеди. Не треба другом свету, за вољу, правити параде и најлепше салоне. — Олих се савета држите, на ћете бити срећни у браку.

КОРИСНЕ ЗАВЕЛЕНКЕ

ЗА ДОМАЏИЦЕ

М. Јубин у Китлицу пише у „Blätter für Landwirtschaft“ ово: Извесно ће занимати многе домаћице, како се може правити јело од јабука и крушака, која су јела код нас непозната, али су врло пријатна промена у јеловнику.

Тако нпр. суна од јабука врло је добра и укусна, и прави се на овај начин: треба узети тврдог хлеба, исећи на парчад, налити хладном водом и метнути да се кува; исто се ради и са толиком количином јабука које треба ољуштати, исећи на парчад, и очистити од оплоднице и семена, и кувати са мало шећера и цимета, додати мало соли, и помешати са добрим румом, на онда заједно са опим укуваним хлебом изгњечити. Место рума може се употребити и јабуковача или вино.

За болеснике — ако само немају грознице — киселе јабуке кувају се у води са пексимагом или белим хлебом, и кором од лимуна, дотле, док не буду са свим меке да се могу кроз сито процедити па онда скувати са шећером, циметом, соли, нешто путера и вина; поред овога треба и једно жуманце размутити.

Сем овога могу се ољуштене, очишћене, и исечене киселе јабуке помешати са пиринчем који је пре тога попарен, па их заједно кроз сито процедити, и после измешати и кувати са шећером, циметом, кором од лимуна, жуманцетом и мало соли.

Ваљушци од јабука праве се овако: треба ољуштене јабуке исећи на малу парчад и колико јабука толико се хлеба иструже, размуте три жуманцета, дода шећера, лимуна, цимета, све то колико ко хоће, и измешати са брашном и путером.

Суна од крушака: За ово треба узети 15—17 зрелих ољуштених крушака средње величине, које се исеку на

кришке, и кувају са 2 литра воде, $\frac{1}{4}$ литра белог вина, 100—120 грама шећера и мало цимета. Кад се крушке скувају да буду меке, оцеди се све то кроз сито, и још једаред врло мало кува.

Смок (вариво, „душпајз“) од крушака. Ољуштене крушке скувају се у води да буду пола куване; оне се после налију чорбом од свињског меса, и оставе да се са свим скувају, крушке се после прелију са путером (или машћу) домећући по нешто и соли и кромчира.

ЗА ДОМАЏИНЕ

Правила за неговање воћака. Поред тога што треба воћке ђубрити, па да нам донесу доста и доброг плода, у „Tierbörse“ изашло је упуство и напомена како да се воћке одрже да буду здраве и корисне, тако нпр:

1) Да овце и зечеве не би кварили воћке нека међу трње око стабла, али је најбоље ако се са водом у којој је овчији брабоњак растворен омаже стабло у висину један метар.

2) Младе воћке које неће да расту, или веће дрвеће које је пресађено, добија нова живота, ако се цело стабло увече маховином, која се, кад је сушно доба, с времена на време овлажава.

3) Први и првићи најбоље се уништавају, кад се око стабла земљиште око воћке и после пенелом.

4) Дрвеће које је сувише бујно, па с тога не носи плода, треба откопати корење, па најдебљи корен сикиром засећи, и у ту рану метнути камен, да би рана била отворена.

5) У мршавом, песковитом земљишту где и само трешње куњају, воће ће добити нове хране и снаге, кад се донесе и метне шумске земље.

6) Ораси ће доносити у толико више плода, у колико се боље, при брању омлате и изударају, и у колико је земљиште око стабла необрађеније.

7) Сњет (медљика) са сиђушних дрва уклања се кад се изломе врхови са свију летњих гранчица.

8) Брескве ће бити плодније, кад се пре потпуног цветања обрежу.

9) Све нежније воће биће зими здравије ако не буде ни за шта привезано, но да се пусти да се слободно покреће.

10) Да би стабло било здравије, треба летас грање, тек идуће године уклонити.

11) Плуг и мотика не смеју вређати корен и стабло

12) Воћка је само тада здрава, кад на њој нема ни маховине ни лишјаја. Да тога не буде треба гречити стабла.

13) Сувише плодно дрво биће здраво кад се при брању плода младе гранчице сече; али ће још плодније бити оно бујно дрво, ако се при брању плода свака гранчица усуча.

14) Воћке које расту на криво, неће сатрунути, ако се горња површина заклопи сламом, или се прикује дашчица, која ће да чува од кише.

15) Старе воћке да се подмладе, и постану плодне, треба им старе гране одсећи, а оставити младе и пуношке, и после их калемити у другој години с другим плодним дрветом.

16) Воћка с кратким стаблом плоднија је од оне са дугачким.

17) Воћке плитко сађене здравије су и плодније од оних које су дубоко сађене.

Д

ИСКРИЦЕ ДУХА

Que fuerant vitia, mores sunt. (Што је некад био грех, данас је обичај) *Сенека. Epistulae.*

Manus manum lavat. (Рука руку мије.) *Сенека.*

Non omnia possumus omnes. (Сви не можемо све.) *Луцилије.*

Quot homines tot sententiae. (Колико људи толико ђуди.) *Теренције.*

Sapienti sat. (Паметном доста.) *Плаут.*

Vae victis. (Тешко побеђеном.) *Плаут.*

Amicus Plato, sed magis amica veritas. (Волим Платона, али још више истину.)

Qui tacet, consentire videtur. (Ко ћути, одобрава.)

Александар велики захтеваше да му делфијски пророк каже исход персијског похода, и кад је се Питија противила томе, он је силом увуче у храм. „Сине, ти си *неодољив*“, узвијну Питија. „Па лепо, — рече Александар — ту реч узимам као пророчанску, друга ми не треба“.

Кад је *Александар* велики нудио *Дијогена* који је седео у бурету да тражи шта хоће, Диоген му одговори: „Не заклањај ми сунце.“ „Кад не бих био Александар, био бих Диоген“, рече на то Александар.

Кад је *Дарије* понудио *Александру* великом да подели власт у Азији, Парменио мишљаше: „ја бих то усвојио кад бих био Александар“. „И ја — одговори Александар — кад бих био Парменио“.

Један циник тражио је од *Антигона* једну драхму (динар). „Ах — рече он — то није поклон једнога краља“. „А ви ми дајте један таленат (златник)“, тражаше циник. „То опет није поклон за једнога циника“, одговори овај.

ЧИТАОЦИМА

У добу кад сваки сматра да му је дужност да што год напише и оно што напише да штампа и понуди читалачкој публици — у добу те најезде, ми ево куражирамо да опет покренемо *Звезду*.

Не руководе нас никакви себични рачуни, јер мислимо да је потребан такав један лист. Политичари имају неколико својих листова, привредници имају свој лист, свештеници и учитељи свој, занатлије свој, адвокати свој, доктори, поштари и телеграфисте, трговци — једном речи сваки сталеш у земљи има свој лист, само кућа, дом српског грађанина нема свога листа.

Звезде стављамо у дужност да то буде, да буде, дакле, породични лист за свакога.

Побринули смо се те смо око *Звезде* окупили све људе што знају и умеју перо држати те њиме послужити свакому ко жели да се с књигом позна и опријатељи. Мислимо да ће доста бити да напоменемо имена сарадника, чије радове већ имамо у рукама. То су: *Милован Ђ. Глишић*, *Бранислав Нушић*, *Стева Сремац*, *Јанко М. Веселиновић*, *Добра Ружић*, *Радоје Домановић*, *Пера Одавић*. Од песника: *Драгомир Брзан*, *Милорад Ј. Митровић*, *Риста Ј. Одавић*, *Димитрије Глигорић* (Сокољанин) и други. Књижевна критика поверена је свесним оцењивачима; позоришна критика има једног од најбољих својих представника. У листу ће бити заступљена нарочито кућа и њени интереси. Брижљиво ће се водити рачун и о преводима из страних литература. Ту ће се узимати само оно, што је одабрано и лепо. Тако на пр. у првом броју, који ће изићи 1 октобра, почеће излазити роман *Виктора Ига: Човек што се смеје*, у одличном српском преводу. Сем свега тога доносићемо и нештампане народне умотворине као: песме, приповетке, пословице, загонетке и рачуне.

Звезда ће излазити трипут недељно: уторником, четвртком и недељом на целом табаку и стаје само **1 ДИНАР ИЛИ 1 КРУНА МЕСЕЧНО**. За претплатнике је најбоље да се код поште претплате.

Овај угледни број *Звезде* разашилемо **БЕСПЛАТНО** и нека је он најбоља препорука листу. Претплата нека се шаље **СТЕВАНУ М. ВЕСЕЛИНОВИЋУ** професору, власнику *Звезде* а рукописи уредништву: **Македонска улица број 6.**

Нарочито напомињемо **ДА ЈЕ ЛИСТУ ИЗЛАЖЕЊЕ ОСИГУРАНО.**

Ко не жели држати лист, молимо га да нам угледни број врати.

ВЛАСНИШТВО „ЗВЕЗДЕ“

САДРЖАЈ: „Звезда“ (песма) — „Ордар и владика“ — „Циганска философија“ — „Паметна жена“ — „Докторске доколице“ — „Књижевност“ — „Занимљивости“ — „Корисне забелешке“ — „Искрице духа“ — „Читаоцима“.